

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

**КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА, КОНСТИТУЦІЙНОГО
ПРАВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри
кандидат юридичних наук, доцент
полковник внутрішньої служби
Наталія ШАМРУК
«___»_____ 2023 р.

СИЛАБУС

навчального курсу

**«Застосування норм міжнародного гуманітарного права в діяльності
УВП»**

за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»

форма навчання: денна

РОЗРОБНИКИ:

Старший викладач кафедри
майор внутрішньої служби
Антон СІКУН

ЗАТВЕРДЖЕНО:

На засіданні кафедри теорії та історії
держави і права, конституційного права
Протокол № __ від «__»_____ 202__ р.

Кредити та кількість
годин:

4 кредити ECTS; години: 16 лекційних, 16
семінарських, 8 практичних та 80 самостійна
робота.

Чернігів – 2023

Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Застосування норм міжнародного гуманітарного права в діяльності УВП» є вибірковою.

Програма навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право у діяльності УВП» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців на другому (магістерському) рівні вищої освіти за напрямом підготовки 262 «Правоохоронна діяльність» за денною та заочною формою навчання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: поняття, джерела, принципи та норми міжнародного гуманітарного права, які стосуються ведення бойових дій, воєнної окупації та військового полону; чинний механізм моніторингу за утриманням й поведженням з військовополоненими та документування воєнних злочинів.

Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни є надання комплексного уявлення про зміст, джерела та принципи міжнародного гуманітарного права, ознайомлення з механізмом правового регулювання ведення бойових дій, воєнної окупації, військового полону та з порядком поведження з військовополоненими, з'ясування особливостей контролю у місцях утримання полонених.

Основними **завданнями** дисципліни є: опанування слухачами нормативною базою міжнародного гуманітарного права; засвоєння слухачами концептуальних основ правового регулювання процесів, пов'язаних з військовими конфліктами, воєнною окупацією та поведження з військовополоненими; вивчення підстав та видів відповідальності за правопорушення, які допущені у відношенні до військовополонених; надання практичних навичок з реалізації вимог міжнародного та національного права що стосується питання організації військового полону; навчання слухачів умінню поводитися з військовополоненими відповідно до вимог міжнародного гуманітарного права.

Організація навчання
Тематичний план

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин									
		Денна форма					Заочна форма				
		Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
			Л	СЗ	ПЗ	СР		Л	СЗ	ПЗ	СР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Розділ 1. Загальні положення про міжнародне гуманітарне право											
1.	Вступ до міжнародного гуманітарного права	15	2	4		9					
2.	Сфера застосування міжнародного гуманітарного права	13	2	2		9					
3.	Правове регулювання ведення бойових дій	13	2	2		9					
4.	Правовий режим воєнної окупації	12	2	2		8					
Всього за розділ 1		53	8	10		35					
Розділ 2. Поводження з військовополоненими та відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права											
5.	Правовий статус військовополонених: норми міжнародного гуманітарного права та їх імплементація в Україні	13	2	2		9					

6.	Міжнародні стандарти поводження з військовополоненими у місцях їх тримання та їх імплементація в Україні	15	2	2	2	9					
7.	Механізми забезпечення контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права в місцях (дільницях та таборах) для тримання військовополонених	13	2		2	9					
8.	Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права	13	2	2		9					
9.	Документування воєнних злочинів	13			4	9					
	Усього за розділ 2	67	8	6	8	45					
	Усього годин	120	16	16	8	80					

Завдання до семінарських занять

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати відповіді на питання, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Вступ до міжнародного гуманітарного права

1. Поняття та сутність міжнародного гуманітарного права
2. Міжнародне гуманітарне право в системі міжнародного права
3. Сутність і принципи міжнародного гуманітарного права
4. Джерела міжнародного гуманітарного права
5. Система міжнародного гуманітарного права
6. Імплементация міжнародного гуманітарного права

Контрольні питання

1. Наведіть загальний принцип, на якому засновано МГП.
2. Визначте та розтлумачте поняття «МГП».
3. Як співвідносяться гуманність і військова необхідність?
4. Назвіть та розкрийте сутність основних принципів МГП.
5. Яким є місце МГП в системі міжнародного права?
6. Як МГП співвідноситься з МППЛ?
7. Наведіть джерела МГП.
8. У чому сутність мінімального гуманітарного стандарту?
9. Охарактеризуйте структуру МГП.
10. Як забезпечується імплементация МГП на міжнародному рівні?
11. Як забезпечується імплементация МГП на внутрішньодержавному рівні?
12. У яких нормативно-правових актах імплементовано міжнародні зобов'язання України у сфері МГП?

Рекомендована література

1. Збірник основних джерел міжнародного гуманітарного права, що

застосовуються у міжнародному збройному конфлікті, спровокованому збройною агресією російської федерації : для юристів системи Міністерства оборони України / уклад.: І. Заворотько, Т. Короткий. Київ; Одеса : Фенікс, 2023. 556 с.

2. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм.: Т. Р. Короткий, Є. В. Лук'яненко ; вступ. стаття М. М. Гнатовський. Одеса : Фенікс, 2017. 40 с. URL: http://fsfr.org/wp-content/uploads/2017/06/Zvich_Normi.pdf

3. Короткий Т. Міжнародне гуманітарне право [Відео]. URL: УГСПЛ 2022 / «Що таке МГП» <https://www.youtube.com/watch?v=z3L1FQJTWbc>; «Як, де і коли діє МГП» <https://www.youtube.com/watch?v=M-O-vydlA18>; «Принципи МГП» <https://cutt.ly/KLIsIDQ>

4. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста / [М. М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, А. О. Кориневич, В. М. Лисик, О. Р. Поєдинок, Н. В. Хендель] ; за ред. Т. Р. Короткого ; Укр. гельсінська спілка з прав людини. Київ-Одеса : Фенікс, 2016–2017. 145 с. URL: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/MHP-final.pdf>

5. Нільс Мельцер. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс / МКЧХ. 398 с. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/2021/05/31/ihl-comprehensive-intro/>

Тема 2. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права

1. Матеріальна сфера застосування міжнародного гуманітарного права
2. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права у часі
3. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права у просторі
4. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права щодо осіб

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте матеріальну сферу застосування МГП.
2. В чому полягає значення кваліфікації збройного конфлікту в рамках МГП?

3. Наведіть ознаки міжнародного збройного конфлікту.
4. Які джерела МГП застосовуються до міжнародного збройного конфлікту?
5. Охарактеризуйте сферу застосування МГП у часі.
6. Як кваліфікується агресія РФ проти України відповідно до МГП?
7. Охарактеризуйте сферу застосування міжнародного гуманітарного права у просторі.
8. Охарактеризуйте сферу застосування міжнародного гуманітарного права щодо осіб.
9. Хто є жертвами війни відповідно до МГП?
10. Охарактеризуйте правовий статус комбатантів.
11. Охарактеризуйте правовий статус некомбатантів.
12. Охарактеризуйте правовий статус військовополонених.
13. Охарактеризуйте правовий статус цивільних осіб.
14. Який правовий статус має персонал УВП відповідно до МГП?

Рекомендована література

1. Збірник основних джерел міжнародного гуманітарного права, що застосовуються у міжнародному збройному конфлікті, спровокованому збройною агресією російської федерації : для юристів системи Міністерства оборони України / уклад.: І. Заворотько, Т. Короткий. Київ; Одеса : Фенікс, 2023. 556 с.
2. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм.: Т. Р. Короткий, Є. В. Лук'яненко ; вступ. стаття М. М. Гнатівський. Одеса : Фенікс, 2017. 40 с. URL: http://fsfr.org/wp-content/uploads/2017/06/Zvich_Normi.pdf
3. Короткий Т. Міжнародне гуманітарне право [Відео]. URL: УГСПЛ 2022 / «Як, де і коли діє МГП» <https://www.youtube.com/watch?v=M-O-vyd1A18>
4. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста / М. М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, А. О. Кориневич, В. М. Лисик, О. Р. Поєдинок, Н. В. Хендель ; за ред. Т. Р. Короткого ; Укр. гелсінська спілка з прав людини. Київ-Одеса : Фенікс, 2016–2017. 145 с. URL: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/МНП-final.pdf>
5. Нільс Мельцер. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс / МКЧХ. 398 с. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/2021/05/31/ihl-comprehensive-intro/>
6. Порядок проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану : Затверджено

Постановою КМ України від 7 листопада 2018 р. № 934. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/934-2018-%D0%BF#Text>

7. Тимчасовий порядок тримання осіб, засуджених до обмеження волі, у виправних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 2022 р. № 320. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2022-%D0%BF#n9>

Тема 3. Правове регулювання ведення бойових дій

1. Система принципів і норм міжнародного гуманітарного права щодо ведення бойових дій
2. Принцип розрізнення в міжнародному гуманітарному праві
3. Принцип сумірності (пропорційності) в міжнародному гуманітарному праві
4. Принцип вжиття запобіжних заходів у міжнародному гуманітарному праві
5. Евакуація як запобіжний захід відповідно до міжнародного гуманітарного права та законодавства України
6. Заборонені методи і засоби ведення військових дій

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте систему принципів і норм МГП щодо ведення бойових дій.
2. Розкрийте зміст і застосування принципу розрізнення щодо осіб.
3. Розкрийте зміст і застосування принципу розрізнення щодо об'єктів.
4. Розкрийте зміст поняття «військова ціль» та наведіть приклади його застосування.
5. Що таке «невибіркові напади» та чому вони заборонені?
6. Розкрийте зміст і застосування принципу сумірності (пропорційності).
7. Розкрийте зміст і застосування принципу вжиття запобіжних заходів.
8. Охарактеризуйте евакуацію як реалізацію принципу вжиття запобіжних заходів відповідно до МГП та нормативно-правових актів України, які регулюють проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану.

9. Наведіть умови та алгоритм проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану згідно із законодавством України.

10. Наведіть приклади дотримання норм МГП в контексті обов'язку евакуації цивільного населення щодо персоналу УВП та осіб, які відбувають покарання, проаналізуйте їх.

11. Наведіть приклади та проаналізуйте порушення принципів ведення бойових дій щодо УВД, їх персоналу та осіб, що відбувають покарання.

12. Назвіть критерії заборони методів і засобів ведення військових дій.

13. Назвіть заборонені засоби ведення військових дій та нормативно-правові акти, які їх регламентують.

14. Які методи ведення військових дій є забороненими?

15. Що таке «віроломство» відповідно до МГП?

Рекомендована література

1. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм.: Т. Р. Короткий, Є. В. Лук'янченко ; вступ. стаття М. М. Гнатовський. Одеса : Фенікс, 2017. 40 с. URL: http://fsfr.org/wp-content/uploads/2017/06/Zvich_Normi.pdf

2. Збірник основних джерел міжнародного гуманітарного права, що застосовуються у міжнародному збройному конфлікті, спровокованому збройною агресією російської федерації : для юристів системи Міністерства оборони України / уклад.: І. Заворотько, Т. Короткий. Київ; Одеса : Фенікс, 2023. 556 с.

3. Короткий Т. Міжнародне гуманітарне право [Відео]. УГСПЛ 2022 / «Принципи МГП» URL: <https://cutt.ly/KLLsIDQ>; «Заборонені методи та засоби ведення воєнних дій». URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=762630525161651>

4. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста / М. М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, А. О. Кориневич, В. М. Лисик, О. Р. Поєдинок, Н. В. Хендель ; за ред. Т. Р. Короткого ; Укр. гельсінська спілка з прав людини. Київ-Одеса : Фенікс, 2016–2017. 145 с. URL: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/MHP-final.pdf>

5. Нільс Мельцер. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс / МКЧХ. 398 с. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/2021/05/31/ihl-comprehensive-intro/>

6. Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій : Затверджено постановою Кабінету

Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>

7. Порядок проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану : Затверджено постановою КМ України від 7 листопада 2018 р. № 934. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/934-2018-%D0%BF#Text>

8. Тимчасовий порядок тримання осіб, засуджених до обмеження волі, у виправних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 2022 р. № 320. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2022-%D0%BF#n9>

Тема 4. Правовий режим воєнної окупації

1. Поняття та режим воєнної окупації
2. Захист цивільного населення окупованої території
3. Зобов'язання держави-окупанта
4. Зобов'язання держави-окупанта щодо ув'язнених, засуджених та інтернованих цивільних осіб
5. Об'єкти та персонал УВК під час окупації
6. Заборона примусового переміщення та депортації цивільного населення
7. Законодавство України про колабораційну діяльність і практика його застосування

Контрольні питання

1. Визначте поняття та надайте характеристику режиму воєнної окупації.
2. На яких джерелах ґрунтується режим воєнної окупації?
3. Яким є статус незаконних органів окупаційної влади та юридична сила правових актів окупаційної влади?
4. Назвіть основні вимоги МГП щодо захисту цивільного населення окупованої території.
5. Які існують заборони в МГП щодо дій держави-окупанта?
6. Охарактеризуйте зобов'язання держави-окупанта.
7. Які зобов'язання порушує рф як держава-окупант на тимчасово окупованих територіях України?
8. Які має зобов'язання держава-окупант щодо ув'язнених, засуджених та інтернованих цивільних осіб?

9. Охарактеризуйте вимоги МГП щодо евакуації цивільного населення, заборони примусового переміщення та депортації цивільного населення.

10. Назвіть наслідки примусового переміщення та депортації ув'язнених і засуджених державою-окупантом.

11. Яким є правовий статус і режим об'єктів та персоналу УВК на тимчасово окупованій території?

12. Наведіть алгоритм дій персоналу УВП під час перебування на тимчасово окупованій території.

13. Охарактеризуйте законодавство України про колабораційну діяльність та практику його застосування.

Рекомендована література

1. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квітня 2014 р. № 1207-VII зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

2. Збірник основних джерел міжнародного гуманітарного права, що застосовуються у міжнародному збройному конфлікті, спровокованому збройною агресією російської федерації : для юристів системи Міністерства оборони України / уклад.: І. Заворотько, Т. Короткий. Київ; Одеса : Фенікс, 2023. 556 с.

3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста / М. М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, А. О. Кориневич, В. М. Лисик, О. Р. Поєдинок, Н. В. Хендель ; за ред. Т. Р. Короткого ; Укр. Гельсінська спілка з прав людини. Київ; Одеса : Фенікс, 2016–2017. 145 с. URL: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/МНП-final.pdf>

4. Нільс Мельцер. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс / МКЧХ. 398 с. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/2021/05/31/ihl-comprehensive-intro/>

Тема 5. Правовий статус військовополонених: норми міжнародного гуманітарного права та їх імплементація в Україні

1. Військовополонені: правовий статус і джерела міжнародного гуманітарного права, що його визначають

2. Система органів державної влади України щодо поводження з військовополоненими

3. Основні стандарти щодо тримання військовополонених

4. Місця тримання військовополонених: міжнародне гуманітарне право та законодавство України

5. Кримінальна й дисциплінарна відповідальність військовополонених
6. Звільнення та репатріація військовополонених
7. Забезпечення ДКВС України процесу обміну військовополонених

Контрольні питання

1. Хто такий «військовополонений»?
2. Назвіть основні нормативно-правові акти України, які регулюють питання правового статусу військовополонених.
3. Назвіть основні органи державної влади України щодо поводження з військовополоненими.
4. Яке призначення та які повноваження має Національне інформаційне бюро?
5. Назвіть основні стандарти тримання військовополонених.
6. Чому стандарти тримання у полоні рядового складу і офіцерського відрізняються?
7. Назвіть відмінності між облаштуванням дільниць і таборів для тримання військовополонених в Україні.
8. В чому полягає призначення дільниць для тримання військовополонених?
9. Які кримінальні правопорушення вважаються «військовими злочинами»? Наведіть приклади.
10. Розкрийте питання накладення кримінальних і дисциплінарних стягнень на військовополонених за міжнародним гуманітарним правом.
11. Охарактеризуйте особливості накладення дисциплінарних стягнень та забезпечення участі військовополонених у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях і судовому розгляді.
12. Які шляхи звільнення військовополонених під час триваючого збройного конфлікту визначає Женевська конвенція про поводження з військовополоненими?
13. Чому обов'язок репатріації військовополонених після завершення бойових дій є безумовним?
14. Опишіть повноваження державних органів України щодо забезпечення обміну військовополоненими.
15. З яких документів складається справа військовополоненого для направлення на обмін?

Рекомендована література

1. Інструкція про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів : Наказ Міністерства юстиції України від 8 червня 2012 року № 847/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0957-12?find=1&text=%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE#w1_1

2. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV, зі змінами. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>

3. Порядок здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2022 р. № 721. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text>

4. Порядок здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора : Постанова Кабінету Міністрів № 441 України від 12 квітня 2022 року.

5. Порядок забезпечення речовим майном військовополонених, які тримаються в таборах для тримання військовополонених, дільницях для тримання військовополонених : Наказ Міністерства юстиції України від 30 квітня 2022 року № 1709/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0481-22#Text>

6. Порядок тримання військовополонених : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 року № 413. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#Text>

7. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань : Наказ Міністерства юстиції України від 28 серпня 2018 року № 2823/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text>

8. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30 червня 1993 року № 3352-XII, зі змінами. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text>

9. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

Тема 6. Міжнародні стандарти поводження з військовополоненими у місцях їх тримання та їх імплементація в Україні

1. Основні міжнародні стандарти поводження з військовополоненими
2. Прийом та видача військовополонених
3. Умови та оплата праці військовополонених
4. Медичне обслуговування військовополонених
5. Харчування військовополонених
6. Релігійна та інтелектуальна діяльність військовополонених
7. Зв'язок військовополонених із зовнішнім світом

Контрольні питання

1. Що є метою полону?
2. Назвіть основні міжнародні стандарти поводження з військовополоненими.
3. Назвіть обов'язки працівників табору, які входять до комісії з приймання військовополонених.
4. Що таке «карантин військовополонених»? Які заходи здійснюються протягом цього періоду?
5. До яких робіт залучаються / не залучаються військовополонені?
6. Розкрийте питання робочого часу та часу відпочинку військовополонених.
7. Охарактеризуйте особливості оплати праці військовополонених.
8. У чому полягає міжнародний стандарт медичного забезпечення військовополонених?
9. Із яких компонентів складається стандарт щодо харчування військовополонених?
10. Якими є норми харчування військовополонених і від чого вони залежать?
11. Опишіть види інтелектуальних та інших заходів змістовного дозвілля, що доречно організувати у місцях тримання військовополонених.
12. З позицій прав людини наведіть застереження, які важливо враховувати при організації дозвілля військовополонених (під час релігійної, іншої інтелектуальної діяльності, заходів збереження фізичного здоров'я).
13. Наведіть нормативні приписи щодо підтримання зв'язку військовополонених з сім'єю, алгоритми їх реалізації в Україні.

14. Які загальні правила та обмеження встановлюються Женевською конвенцією про поводження з військовополоненими стосовно доступу відвідувачів до місць тримання військовополонених?

Рекомендована література

1. Конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

3. Порядок тримання військовополонених : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 р. № 413. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#Text>

4. Порядок здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2022 р. № 721. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text>

5. Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War. Geneva, 12 August 1949 – Commentary of 2020 – Article 13 - Humane treatment of prisoners. International Humanitarian Law Databases. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciii-1949/article-13/commentary/2020#_Тoc42436486

6. Report on the Treatment of Prisoners of War and Persons Hors de Combat in the Context of the Armed Attack by the Russian Federation against Ukraine. 24 February 2022 to 23 February 2023. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/ukraine/2023/23-03-24-Ukraine-thematic-report-POWs-ENG.pdf>

Тема 8. Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права

1. Основні положення концепції перехідного правосуддя
2. Міжнародно-правова відповідальність рф за порушення міжнародного гуманітарного права та міжнародного права в цілому
3. Індивідуальна кримінальна відповідальність особи за міжнародним правом

4. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду, вчинених на території України
5. Створення спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України

Контрольні питання

1. Що таке «перехідне правосуддя»?
2. Наведіть елементи, складові концепції перехідного правосуддя.
3. Що є підставою міжнародно-правової відповідальності держав?
4. Які міжнародні договори встановлюють відповідальність за порушення МГП?
5. Які норми МГП визначають міжнародно-правову відповідальність держав?
6. Що таке «агресія» в контексті міжнародного права?
7. Які зобов'язання несе держава в разі вчинення міжнародно-протиправного діяння?
8. Наведіть можливі форми відповідальності за порушення МГП.
9. Які механізми створюються для відшкодування шкоди, заподіяної агресією РФ проти України та порушенням МГП?
10. В чому призначення Реєстру збитків, завданих агресією російської федерації проти України?
11. Наведіть параметри прийнятності заяв (претензій), що подаються до Реєстру збитків, завданих агресією російської федерації проти України.
12. Наведіть перелік основних міжнародних злочинів.
13. Наведіть параметри юрисдикції МКС щодо ситуації в Україні.
14. Які обмеження юрисдикції МКС стосуються ситуації в Україні?
15. Як може бути визначений термін «воєнний злочин»?
16. Чим відрізняються воєнні злочини від злочинів проти людяності?
17. Чим відрізняються воєнні злочини від військових злочинів?
18. Чому потрібно створити спецтрибунал щодо злочину агресії проти України?
19. В чому переваги та недоліки окремих можливих форм створення спецтрибуналу щодо злочину агресії проти України?

Рекомендована література

1. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні : моногр. / заг. ред.: А. П. Бущенко, М. М. Гнатівський. Київ : РУМЕС, 2017. 592 с.

2. Городиський І. Досвід Компенсаційної комісії ООН та висновки для відшкодування Україні. Центр Дністрянського. URL: <https://dc.org.ua/news/dosvid-kompensaciyanoi-komisiyi-oon-ta-vysnovky-dlya-vidshkoduvannya-ukrayini>
3. Дрьоміна Н. В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів : монографія. Одеса : Фенікс, 2006. 223 с.
4. Дудченко В. Відшкодування збитків чи компенсація за знищене майно: в чому різниця? Pravokator. 10.07.2023. URL: <https://pravokator.club/news/vidshkoduvannya-zbytkiv-chy-kompensatsiya-zaznyshhene-majno-v-chomu-riznytsya/>
5. Кориневич А., Короткий Т. Перехідне правосуддя для України: *Per aspera ad astra* / А. Кориневич, Т. Короткий // Право України : юридичний журнал. – 2020. – 12. – С. 129-149.
6. Кориневич А., Короткий Т. Спеціальний трибунал щодо злочину агресії проти України: Realpolitik проти невідворотності покарання за злочин агресії. Український часопис міжнародного права. 2022. № 2. С. 33–42. URL: <https://doi.org/DOI:10.36952/uail.2022.2.33-42>
7. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 5 січня 2001 року № 2341-III : станом на 28 квітня 2023 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
8. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право. заг. курс / координатор Е. Кюстер. Женева : МКЧХ, 2020. 398 с. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/2021/05/31/ihl-comprehensive-intro/>.
9. Про укладення Розширеної часткової угоди щодо Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України : Резолюція CM/Res(2023)3 Комітету Міністрів Ради Європи від 12 травня 2023 року. URL: <https://rm.coe.int/cm-res-2023-3-ukr/1680ac1d39> (англ. мовою: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680ab2595) Council of Europe Summit creates Register of damage for Ukraine as first step towards an international compensation mechanism for victims of Russian aggression. Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/register-of-damage-for-ukraine>
10. Римський статут Міжнародного кримінального суду : Статут від 17 липня 1998 року. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
11. Теорія та практика міжнародного кримінального права / Н. А. Зелінська та ін. ; ред. Н. А. Зелінська. Одеса : Фенікс, 2017. 581 с.
12. Стратегічний план щодо реалізації повноважень органів прокуратури у сфері кримінального переслідування за вчинення

міжнародних злочинів на 2023–2025 роки, затверджений Генеральним прокурором 15.09.2023. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/strategicnii-plan-shhodo-realizaciyi-povnovazen-organiv-prokuraturi-u-sferi-kriminalnogo-peresliduvannya-za-vcinennya-miznarodnix-zlociniv-na-2023-2025-roki>.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок тексту.

1. Джерела міжнародного гуманітарного права
2. Система міжнародного гуманітарного права
3. Імплементация міжнародного гуманітарного права
4. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права у просторі
5. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права щодо осіб
6. Евакуація як запобіжний захід відповідно до міжнародного гуманітарного права та законодавства України
7. Заборонені методи і засоби ведення військових дій
8. Об'єкти та персонал УВК під час окупації
9. Заборона примусового переміщення та депортації цивільного населення
10. Законодавство України про колабораційну діяльність і практика його застосування
11. Кримінальна й дисциплінарна відповідальність військовополонених
12. Звільнення та репатріація військовополонених
13. Забезпечення ДКВС України процесу обміну військовополонених
14. Харчування військовополонених
15. Релігійна та інтелектуальна діяльність військовополонених
16. Зв'язок військовополонених із зовнішнім світом
17. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду, вчинених на території України

18. Створення спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України
19. Контрольні механізми відповідно до Женевської конвенції щодо поводження з військовополоненими
20. Національні механізми контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права в місцях для тримання військовополонених (дільницях і таборах)
21. Роль МКЧХ і держав-покровительок у контролі за дотриманням міжнародного гуманітарного права в місцях для тримання військовополонених (дільницях і таборах)
22. Перевірка дільниць і таборів для тримання військовополонених з метою контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права
23. Використання рекомендацій та звітів контрольних механізмів для покращення дотримання міжнародного гуманітарного права в дільницях і таборах для тримання військовополонених
24. Роль документування у забезпеченні справедливості для жертв міжнародних злочинів.
25. Визначення документування. Цілі документування воєнних злочинів проти ДКВС
26. Види документування
27. Інструменти документування у ДКВС
28. Покрокові дії щодо здійснення документування з відкритих джерел

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 2 сторінок формату А4, орієнтація – книжкова. Посилання на використані інформаційні джерела оформлюються у квадратних дужках за зразком: [7, с. 28–32]. Наприкінці тексту доповіді, у разі потреби, розмішують список використаних джерел, оформлений відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Правила поводження на занятті

Можна зазначити, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами з товаришами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб.

Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття здобувача вищої освіти, що порушує

дисципліну або запізнюється. Вказані правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Ваша участь в роботі семінару може принести вам ту к-сть балів, яка вказана в Табл. 1. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Практичні заняття можуть принести вам ту к-сть балів, яка вказана в Табл. 1 за одне заняття за умови попереднього опрацювання матеріалів для підготовки до заняття й успішного виконання всіх завдань безпосередньо на самому занятті. Не виконання завдань знижує ваш бал пропорційно відсотку й рівнів складності завдань з якими ви не впорались. Ваша присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до практичного заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнитись від тих, що вирішували ваші одногрупники).

Кожен курсант (студент, слухач) має написати та надати викладачу есе на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в ту к-сть балів, яка вказана в Табл. 1. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення; 2) відповідність змісту темі; 3) структурна логічність; 4) аргументованість висновків; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
			Лекції (ведення конспекту, участь в дискусіях, відповіді на запитання)	Семінари (конспектування питань, виступ, доповнення, уточнюючі запитання, підготовка презентації)	Практичні (виконання практичних задач, ситуацій, вирішення тестових завдань)
1	Вступ до міжнародного гуманітарного права			4/4	
2	Сфера застосування міжнародного гуманітарного права			4	
3	Правове регулювання ведення бойових дій			4	
4	Правовий режим воєнної окупації			4	
5	Правовий статус військовополонених: норми міжнародного гуманітарного права та їх імплементація в Україні			4	
6	Міжнародні стандарти поведінки з військовополоненими у місцях їх тримання та їх імплементація в Україні			4	5
7	Механізми забезпечення контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права в місцях (дільницях та таборах) для тримання військовополонених				5
8	Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права			4	
9	Документування воєнних злочинів				5/5
Разом				52	
Виконання завдань для самостійної роботи та індивідуального завдання (написання есе)				8	
Залік				40	
Всього				100 балів	

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного заліку на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На заліку викладач задає 2 питання, кожна відповідь дає до 20 балів. Якщо під час проходження курсу набрано 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів.

Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку

1. На якому загальному принципі засновано міжнародне гуманітарне право?
2. Визначте та розтлумачте поняття «міжнародне гуманітарне право».
3. Як співвідносяться гуманність і військова необхідність?
4. У чому сутність основних принципів міжнародного гуманітарного права?
5. Яким є місце міжнародного гуманітарного права в системі міжнародного права?
6. Як міжнародне гуманітарне право співвідноситься з міжнародним правом прав людини?
7. Які є джерела міжнародного гуманітарного права?
8. У чому сутність мінімального гуманітарного стандарту?
9. Якою є структура міжнародного гуманітарного права?

10. Як забезпечується імплементація міжнародного гуманітарного права на міжнародному рівні?
11. Як забезпечується імплементація міжнародного гуманітарного права на внутрішньодержавному рівні?
12. У яких нормативно-правових актах імплементовані міжнародні зобов'язання України у сфері міжнародного гуманітарного права?
13. Що входить до матеріальної сфери застосування міжнародного гуманітарного права?
14. У чому полягає значення кваліфікації збройного конфлікту в рамках міжнародного гуманітарного права?
15. Якими є ознаки міжнародного збройного конфлікту?
16. Які джерела міжнародного гуманітарного права застосовуються до міжнародного збройного конфлікту?
17. Що входить до сфери застосування міжнародного гуманітарного права у часі?
18. Як кваліфікується агресія РФ проти України відповідно до міжнародного гуманітарного права?
19. Що входить до сфери застосування міжнародного гуманітарного права у просторі?
20. Якою є сфера застосування міжнародного гуманітарного права щодо осіб?
21. Хто є жертвами збройного конфлікту відповідно до міжнародного гуманітарного права?
22. У чому зміст правового статусу комбатантів?
23. У чому особливості правового статусу некомбатантів?
24. Який правовий статус мають військовополонені?
25. Який правовий статус мають цивільні особи?
26. Який правовий статус має персонал установ виконання покарань відповідно до міжнародного гуманітарного права?
27. Охарактеризуйте систему принципів і норм міжнародного гуманітарного права щодо ведення бойових дій.
28. Який має зміст та як застосовується принцип розрізнення щодо осіб?
29. Який має зміст та як застосовується принцип розрізнення щодо об'єктів?
30. У чому зміст поняття «військова ціль»? Які приклади його застосування ви можете навести?
31. Що таке «невибіркові напади» та чому вони заборонені?

32. Який має зміст та як застосовується принцип сумірності (пропорційності)?

33. Який має зміст і в чому особливості застосування принципу вжиття запобіжних заходів?

34. Охарактеризуйте евакуацію як реалізацію принципу вжиття запобіжних заходів відповідно до міжнародного гуманітарного права та нормативно-правових актів України, які регулюють проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану.

35. Наведіть умови та алгоритм проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану згідно із законодавством України.

36. Наведіть приклади та проаналізуйте дотримання норм міжнародного гуманітарного права у контексті обов'язку евакуації цивільного населення щодо персоналу установ виконання покарань та осіб, що відбувають покарання.

37. Наведіть приклади та проаналізуйте порушення принципів ведення бойових дій щодо установ виконання покарань, їх персоналу та осіб, що відбувають покарання.

38. Які є критерії заборони методів і засобів ведення військових дій?

39. Якою є мета заборони методів і засобів ведення військових дій?

40. Які ви знаєте заборонені засоби ведення військових дій та які нормативно-правові акти це регламентують?

41. Які методи ведення військових дій є забороненими?

42. Що таке «віроломство» відповідно до міжнародного гуманітарного права?

43. Які є ознаки режиму воєнної окупації?

44. Які джерела міжнародного гуманітарного права застосовні до режиму воєнної окупації?

45. Яким є статус незаконних органів окупаційної влади?

46. Якими є основні вимоги міжнародного гуманітарного права щодо захисту цивільного населення окупованої території?

47. У чому полягають зобов'язання держави-окупанта?

48. Які зобов'язання порушує РФ як держава-окупант на тимчасово окупованих територіях України?

49. Які має зобов'язання держава-окупант за міжнародного гуманітарного права щодо ув'язнених, засуджених та інтернованих цивільних осіб?

50. Які є вимоги міжнародного гуманітарного права щодо евакуації цивільного населення, заборони примусового переміщення та депортації цивільного населення?

51. Якими є наслідки примусового переміщення та депортації ув'язнених і засуджених державою-окупантом?

52. Яким є правовий статус і режим об'єктів та персоналу установ виконання покарань на тимчасово окупованій території?

53. Яким може бути алгоритм дій персоналу установ виконання покарань під час перебування на тимчасово окупованій території?

54. У чому є особливості застосування законодавства України про колабораційну діяльність?

55. Хто такий військовополонений?

56. Які основні нормативно-правові акти України регулюють питання правового статусу військовополонених?

57. Які основні органи державної влади України щодо поводження з військовополоненими?

58. Яке призначення та які повноваження Національного інформаційного бюро?

59. Якими є основні стандарти тримання військовополонених?

60. Чому стандарти тримання у полоні рядового складу і офіцерського відрізняються?

61. Якими є відмінності між облаштуванням ділянок і таборів для тримання військовополонених в Україні?

62. Яке призначення ділянок для тримання військовополонених?

63. Які кримінальні правопорушення вважаються «воєнними злочинами»? Наведіть приклади.

64. У чому особливості накладення кримінальних та дисциплінарних стягнень на військовополонених за міжнародним гуманітарним правом?

65. Які особливості має накладення дисциплінарних стягнень та забезпечення участі військовополонених у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях та судовому розгляді?

66. Які шляхи звільнення військовополонених під час триваючого збройного конфлікту визначає Женевська конвенція про поводження з військовополоненими 1949 р.?

67. Чому обов'язок репатріації військовополонених після завершення бойових дій є безумовним?

68. Якими є повноваження різних державних органів України щодо забезпечення обміну військовополоненого?

69. З яких документів складається справа військовополоненого для направлення на обмін?
70. Якою є мета полону?
71. Які основні міжнародні стандарти поводження з військовополоненими?
72. Які обов'язки мають працівники табору, які входять до комісії з приймання військовополонених?
73. Що таке карантин військовополонених і які заходи здійснюються протягом цього періоду?
74. До яких робіт залучаються/не залучаються військовополонені?
75. Яким є робочий час та час відпочинку військовополонених?
76. Які особливості оплати праці військовополонених?
77. У чому полягає міжнародний стандарт медичного забезпечення військовополонених?
78. З яких компонентів складається стандарт щодо харчування військовополонених?
79. Які є норми харчування військовополонених та від чого вони залежать?
80. Які види інтелектуальних та інших заходів змістовного дозвілля доречно організувати у місцях тримання військовополонених?
81. Які застереження з позицій прав людини важливо враховувати при організації дозвілля військовополонених (під час релігійної, іншої інтелектуальної діяльності, щодо заходів збереження фізичного здоров'я)?
82. Якими є законодавчі правила підтримання зв'язку військовополонених з сім'єю та алгоритми їх реалізації в Україні?
83. Які загальні правила та обмеження встановлюються женевськими конвенціями щодо доступу відвідувачів до місць тримання військовополонених?
84. Які національні механізми контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права у місцях тримання військовополонених?
85. Як держави можуть здійснювати контроль за дотриманням міжнародного гуманітарного права на національному рівні?
86. Яка роль Міжнародного комітету Червоного Хреста у контролі за дотриманням МГП у місцях тримання військовополонених?
87. Яка роль держав-покровительок у контролі за дотриманням міжнародного гуманітарного права у місцях тримання військовополонених?
88. Чим відрізняються міжнародні та національні механізми контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права?

89. Чи можуть національні механізми контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права замінити міжнародні?

90. Яким чином Міжнародний комітет Червоного Хреста та держави-покровительки співпрацюють для забезпечення дотримання міжнародного гуманітарного права?

91. Які особливості контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права в дільницях та таборах для тримання військовополонених?

92. Якими принципами керуються у роботі Міжнародного комітету Червоного Хреста у контексті військовополонених?

93. Як держави-покровительки можуть впливати на ситуацію в таборах для військовополонених?

94. Чи можуть військовополонені звертатися до Міжнародного комітету Червоного Хреста або держав-покровительок за допомогою?

95. Які обставини можуть обмежувати ефективність механізмів контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права?

96. Як держави повинні реагувати на порушення міжнародного гуманітарного права у місцях тримання військовополонених?

97. Які головні проблеми виникають при застосуванні національних механізмів контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права?

98. Як Міжнародний комітет Червоного Хреста та держави-покровительки можуть розв'язувати проблеми, пов'язані з дотриманням міжнародного гуманітарного права?

99. Як можуть діяти військовополонені, якщо їх права порушуються?

100. Які виклики можуть виникнути при співпраці між Міжнародним комітетом Червоного Хреста та державами-покровительками?

101. Як держави можуть покращити свої механізми контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права?

102. Які додаткові міжнародні документи або конвенції допомагають у забезпеченні дотримання міжнародного гуманітарного права у місцях тримання військовополонених?

103. Які практичні заходи можуть бути виконані для підтримки дотримання міжнародного гуманітарного права у таборах для військовополонених?

104. Що таке перехідне правосуддя?

105. Які елементи, складові концепції перехідного правосуддя? Що є підставою міжнародно-правової відповідальності держав?

106. Які міжнародні договори встановлюють відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права?

107. Які норми міжнародного гуманітарного права визначають міжнародно-правову відповідальність держав?
108. Що таке «агресія» у контексті міжнародного права?
109. Які зобов'язання несе держава в разі вчинення міжнародно-протиправного діяння?
110. Які можливі форми відповідальності за порушення міжнародного гуманітарного права?
111. Які механізми створюються для відшкодування шкоди, завданої агресією РФ проти України і порушенням міжнародного гуманітарного права?
112. Яке призначення Реєстру збитків, завданих агресією російської федерації проти України?
113. Які параметри прийнятності заяв (претензій), що подаються до Реєстру збитків, завданих агресією російської федерації проти України?
114. Які є основні міжнародні злочини?
115. Які параметри юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо ситуації в Україні?
116. Які обмеження юрисдикції Міжнародного кримінального суду стосуються ситуації в Україні?
117. Що таке "воєнний злочин"?
118. Чим відрізняються воєнні злочини від злочинів проти людяності?
119. Чим відрізняються воєнні злочини від військових злочинів?
120. Чому потрібно створити спецтрибунал щодо злочину агресії проти України?
121. У чому переваги та недоліки окремих можливих форм створення спецтрибуналу щодо злочину агресії проти України?
122. Які є інструменти документування воєнних злочинів?
123. Як відбувається документування воєнних злочинів на місці події?
124. Які принципи мають бути дотримані при проведенні опитування?
125. Як має проводитись інтерв'ювання особи про воєнні злочини?
126. Для чого документувати воєнні злочини?

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились неухильно дотримуватись принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;

- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань здобувачів.

Рекомендована література

Основна

1. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, (Протокол I), від 8 червня 1977 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
2. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
3. Конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text
4. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text
5. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text
6. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV, зі змінами. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
7. Положення про Об'єднаний центр з координації пошуку та звільнення незаконно позбавлених волі осіб в районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях : Наказ Служби безпеки України, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України від 8 квітня 2019 року № 573/152/252. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-19#Text>
8. Порядок забезпечення речовим майном військовополонених, які тримаються в таборах для тримання військовополонених, дільницях для тримання військовополонених : Наказ Міністерства юстиції України від 30 квітня 2022 року № 1709/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0481-22#Text>
9. Порядок здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2022 р. № 721. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text>
10. Порядок здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора : Постанова Кабінету Міністрів України № 441 від 12 квітня 2022 року

11. Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>
12. Порядок проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 р. № 934. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/934-2018-%D0%BF#Text>
13. Порядок тримання військовополонених : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 року № 413. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#Text>
14. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квітня 2014 року, зі змінами № 1207-VII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
15. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : Наказ Міністерства Оборони України від 23 березня 2017 року № 164. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>.
16. Про затвердження Порядку здійснення заходів щодо поведження з військовополоненими в особливий період : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2022 р. № 721. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text>
17. Про затвердження Порядку здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора : Постанова Кабінету Міністрів України № 441 від 12 квітня 2022 року № 441. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-2022-п#Text>
18. Про затвердження Порядку маркування в особливий період будівель та споруд, транспортних засобів, які підпадають під дію норм міжнародного гуманітарного права, відповідними розпізнавальними знаками (емблемами) : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2022 року № 1199. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1199-2022-%D0%BF#Text>
19. Про Товариство Червоного Хреста України : Закон України від 28 листопада 2002 р. № 330-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-15#Text>.
20. Про утворення Координаційного штабу з питань поведження з військовополоненими : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2022 року № 257. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-2022-%D0%BF#Text>
21. Про утворення Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 р. № 329. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-2017-%D0%BF#Text>
22. UN Doc. A/RES/3314(XXIX). Definition of Aggression : resolution adopted by the General Assembly UN of 14.12.1974. URL: [https://digitallibrary.un.org/record/190983\](https://digitallibrary.un.org/record/190983)

23. UN Doc. A/RES/ES-11/5. Furtherance of remedy and reparation for aggression against Ukraine : resolution adopted by the General Assembly UN of 14.11.2022. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3994481>
24. UN Doc. S/16962. Prisoners of war in Iran and Iraq : report of a mission dispatched by the secretary-General, January 1985. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/77555>
25. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні : моногр. / заг. ред.: А. П. Бущенко, М. М. Гнатівський. Київ : РУМЕС, 2017. 592 с.
26. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право : навч.-метод. посіб. 2-ге вид. / О. Войтенко, М. Єлігулашвілі, О. Козорог, Т. Короткий, В. Потапова, О. Стокоз, Н. Хендель ; за заг. ред. радника президента Товариства Червоного Хреста України з міжнародного гуманітарного права, к.ю.н. Т. Короткого. Київ, УГСПЛ; Одеса : Фенікс, 2021. 268 с. URL: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/MGP_4_3.pdf
27. Др'оміна Н. В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів : моногр. Одеса : Фенікс, 2006. 223 с.
28. Збірник основних джерел міжнародного гуманітарного права, що застосовуються у міжнародному збройному конфлікті, спровокованому збройною агресією російської федерації : для юристів системи Міністерства оборони України / укл.: І. Заворотько, Т. Короткий. Київ ; Одеса : Фенікс, 2023. 556 с.
29. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм.: Т. Р. Короткий, Є. В. Лук'янченко ; вступ. стаття М. М. Гнатівський. Одеса : Фенікс, 2017. 40 с. URL: http://fsfr.org/wp-content/uploads/2017/06/Zvich_Normi.pdf
30. Злочинна колаборація в умовах збройної агресії : практич. порадник з кримінально-правової оцінки та розмежування / за заг. ред. В. В. Малюка. Київ : Алерта, 2023. 312 с.
31. Красникова А. В. Имплементация международно-правовых норм в национальное законодательство государств : учеб. пособ. Херсон : ОЛДИ-ПЛЮС, 2014. 192 с.
32. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. Київ, 2021. 398 с. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/05/Nils-Melzer-Comprehensive-introduction-to-IHL-UKR.pdf>
33. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста / М. М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, А. О. Кориневич, В. М. Лисик, О. Р. Поєдинок, Н. В. Хендель ; за ред. Т. Р. Короткого. Київ – Одеса : Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2017. 145 с. URL: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/WEB_01-2.pdf
34. Основні документи міжнародного гуманітарного права : зб. документів / укл. Робочою групою щодо виконання норм міжнар. гум. права та участі у наданні правових послуг Сил територ. оборони ЗСУ та ГО «Укр. правова консульт. група». Київ ; Одеса : Фенікс, 2023. 388 с.
35. Репецький В. М., Лисик В. М. Міжнародне гуманітарне право. Київ : Знання, 2007. 467 с.
36. Теорія та практика міжнародного кримінального права / Н. А. Зелінська та ін. ; ред. Н. А. Зелінська. Одеса : Фенікс, 2017. 581 с.

1. Інструкція про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів : Наказ Міністерства юстиції України від 8 червня 2012 року № 847/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0957-12?find=1&text=%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE#w1_1
2. Кримінально кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III, зі змінами. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України : Наказ Міністерства юстиції України 14 червня 2019 року № 1769/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-19#Text>
4. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань : Наказ Міністерства юстиції України 28 серпня 2018 року № 2823/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text>
5. Про визначення державного підприємства, яке виконує функції Національного інформаційного бюро : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 р. № 228-р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text>
6. Про Військову службу правопорядку України у Збройних Силах України : Закон України від 7 березня 2002 року № 3099-III. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text>
7. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30 червня 1993 року № 3352-XII, зі змінами. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text>
8. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року “Про Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя” : Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 117/2021. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117/2021#Text>.
10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року “Про Стратегію інформаційної безпеки” : Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>.
11. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР : станом на 31 березня 2023 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр#Text>
12. Резолюція CM/Res(2023)3 про укладення Розширеної часткової угоди щодо Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України : ухвалено Комітетом міністрів 12 травня 2023 року на 1466-му засіданні заступників міністрів. *Офіційний сайт Ради Європи*. URL: <https://rm.coe.int/cm-res-2023-3-ukr/1680ac1d39>

13. Римський статут Міжнародного кримінального суду : Статут Міжнар. судів від 17 липня 1998 року : станом на 16 січня 2002 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text .
14. Тимчасовий порядок тримання осіб, засуджених до обмеження волі, у виправних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 березня 2022 р. № 320. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2022-%D0%BF#n9>
15. Аналітичний звіт “Невидимі жертви війни: люди в місцях несвободи”. Київ : Громадська організація “Fight For Right”, 2023. URL: https://ffr.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/Analitychnyj-zvit_Nevydyymi-zhertvy-vijny_lyudy-v-mistsyah-nesvobody_web.pdf
16. Аналітичний звіт за результатами моніторингу стану дотримання прав осіб, які утримуються в установах Державної кримінально-виконавчої служби України. Київ : ГО «Український інститут з прав людини», 2022. URL: <https://notorture.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-2022-%D1%80.pdf>
17. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право. *Курс Prometheus: IHLAW101*. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IHLAW101+2021_T3/cour
18. Гловюк І. В., Тетерятник Г. К. Питання унормування належної правової процедури кримінального процесуального забезпечення обміну військовополонених. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 478–483. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/109>
19. Годжек Я. С. Діяльність міжнародних неурядових організацій щодо забезпечення статусу військовополонених. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 496–499.
20. Капліна О. Як обміняти військовополоненого армії РФ, якщо його підозрюють у скоєнні воєнних злочинів? *Українська Гельсінська Спілка з прав людини*. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/yak-obmiaty-viyskovopoloneno-ho-armii-rf-iakshcho-yoho-pidozriuiut-u-skoieni-voiennykh-zlochyniv/>
21. Кіккас М. Документування воєнних злочинів. *Youtube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qe07VmXXOTQ>
22. Класифікатор імовірних порушень прав людини у місцях несвободи за міжнародним гуманітарним правом. *Департамент з питань виконання кримінальних покарань*. 2022. URL: <https://me-qr.com/mobile/pdf/11244880>
23. Коментар 2020 року до Женевської конвенції III про поводження з військовополоненими. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciii-1949/article-13/commentary/2020#_Toc42436486
24. Кориневич А., Короткий Т. Перехідне правосуддя для України: Per aspera ad astra. *Право України*. 2020. 12. С. 129–149
25. Кориневич А., Короткий Т. Спеціальний трибунал щодо злочину агресії проти України: realpolitik проти невідворотності покарання за злочин агресії. *Український часопис міжнародного права*. 2022. № 2. С. 33–42
26. Короткий Т. Як побудована та функціонує в Україні державна система поводження з військовополоненими. *АрміяІнформ*. 7 березня 2023 р. URL:

- <https://armyinform.com.ua/2023/03/07/yak-pobudovana-ta-funkcionuye-v-ukrayini-derzhavna-systema-povodzhennya-z-vijskovopolonenymy/>
27. Короткий Т., Заворотько І. Відео з російськими військовополоненими: порушення гуманітарних норм чи наявність “значного суспільного інтересу”? *Zmina*. 1 квітня 2022 р. URL: <https://zmina.info/articles/video-z-rosijskymy-vijskovopolonenymy-porushennya-gumanitarnyh-norm-chy-nayavnist-znachnogo-suspilnogo-interesu/>
28. Короткий Т. Р. Відеолекції. Що таке Міжнародне гуманітарне право. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=z3L1FQJTWbc>; Як, де й коли діє МГП. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=M-O-vydIA18>; Принципи МГП. URL: <https://cutt.ly/KLIsIDQ>; Заборонені методи та засоби ведення воєнних дій. URL: <https://www.facebook.com/Ugspl/videos/552277889925319>
29. Лисик В. М. Держави-покровительки та їх роль в імплементації міжнародного гуманітарного права. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 303–306. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/23555>
30. ООН, 2023. 20 с. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/coiukraine/A_HRC_52_62_UA.pdf
31. Пашковський М. І. Обмін осіб як військовополонених та кримінальне провадження: аналіз перших судових рішень. *Актуальні проблеми нормативно-правового визначення статусу військовополонених* : матер. міжвідом. наук.-практ. конф., м. Одеса, 10 листоп. 2022 р. / ред.: С. С. Чернявський, Є. Ю. Бараш, В. В. Корольчук. Київ, 2022. С. 110–115.
32. Пашковський М. І. Проблемні питання регламентації в КПК України співробітництва з Міжнародним кримінальним судом. *Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи* : матер. Круглого столу, м. Львів, 23 верес. 2022 р. / упоряд.: І. В. Гловюк та ін. Львів, 2022. С. 205–210.
33. Пашковський М. Кримінальне провадження щодо військовополонених: у чому особливість?. *Сайт про кримінальну юстицію простою і зрозумілою мовою – JustTalk*. URL: <https://justtalk.com.ua/post/kriminalne-provadhennya-schodo-vijskovopolonenih-u-chomu-osoblivist>
34. Україна VS росія: юридична боротьба в ЄСПЛ за притягнення країни-агресорки до відповідальності за порушення прав людини. *Офіційний сайт Міністерства юстиції України*. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/ukraina-vs-rosiya-yuridichna-borotba-v-espl-za-prityagnennya-kraini-agresorki-do-vidpovidalnosti-za-porushennya-prav-lyudini>
35. Управління ООН з прав людини в Україні презентувало доповіді щодо поводження з військовополоненими та загальної ситуації з правами людини в Україні. Україна. URL: <https://ukraine.un.org/uk/224744-управління-оон-з-прав-людини-в-україні-презентувало-доповіді-щодо-поводження-з>
36. Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations. *OHCHR*. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-04/OHCHR_BerkeleyProtocol.pdf
37. Register of damage for Ukraine - human rights and rule of law. *Human Rights and Rule of Law*. URL: <https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/register-of-damage-for-ukraine>
38. The ICRC's mandate and mission. *International Committee of the Red Cross*. URL: <https://www.icrc.org/en/mandate-and-mission>

39. Transitional justice and economic, social and cultural rights (HR/PUB/13/5). United Nations : United Nations publication, 2014. 66 p. URL: <https://www.ohchr.org/en/publications/special-issue-publications/transitional-justice-and-economic-social-and-cultural>

40. Treatment of prisoners of war and persons hors de combat in the context of the armed attack by the Russian Federation against Ukraine. 24 February 2022 to 23 February 2023 : Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights from 24 February 2023. *OHCHR*, 2023. 40 p. URL: <http://surl.li/fukkp>

41. Puzyrov, M., Krupko, Y., Mytska, O., Yermak, O., & Sikun, A. (2022). Guaranteeing the Exercise of the Right to Medical Care of Prisoners of War in the Context of International Protection: Garantía del ejercicio del derecho a la atención médica de los prisioneros de guerra en el contexto de la protección internacional. *Cuestiones Políticas*, 40(75), P. 717-740.

Інформаційні ресурси в Інтернеті.

1. Офіційний портал Верховної Ради України: rada.gov.ua
2. Офіс Президента України: <https://www.president.gov.ua/ru>
3. Сайт Кабінету Міністрів України: <https://www.kmu.gov.ua/>
4. Сайт Верховного Суду України: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
5. Сайт Міністерства юстиції України: <https://minjust.gov.ua/>
6. Сайт Міністерства оборони України: <https://www.mil.gov.ua/>
7. Сайт ООН: <http://www.un.org>
8. Сайт Міжнародного комітету Червоного Хреста: <http://www.icrc.org>
9. Сайт Міжнародного кримінального суду: <http://www.icc.int>
10. База даних щодо національної імплементації МГП: <https://www.icrc.org/ihl-nat>
11. Сайт досліджень з МГП: <http://www.ihl.ihlresearch.org14>.